

Gäss och människor – om fågelliv i Perstorpsbygden

Tamgässen i Europa, norra Afrika och västra Asien härstammar från grågåsen. Det var grågäss som etologen Konrad Lorenz använde vid sin första stora studie av beteendefenomenet prägling.

Grågås. Från Wikipedia (www.sv.wikipedia.org/wiki/Grågås)

Skånegåsen, räknas till de svenska lantraserna. Det är en tämjd form av grågåsen och härstammar troligen från gäss som importerades till Sverige på 1800-talet.

Liksom alla gäss är skånegäss intelligenta djur vilket bidrar till att de kan bli mycket gamla, flera tiotal år om de inte slaktas i förtid. De lever i livslånga förhållanden, där gåskarlen kan ha upp till tre honor. Dessa lägger 20-30 ägg per säsong och ungarna kallas gässlingar.

Bandad Intervju med Göte Isaksson, Perstorp : 22 april 2013

BoP: Måndagen den 22 april 2013. Vi är här på Hässleholmsvägen 91 och ska ha en liten intervju med Göte Isaksson. Det är Åke Petersson och jag Bo Persson som medverkar.

ÅP: Vi avser att lyssna på Göte när han berättar om sina upplevelser i naturen under sitt liv. På årsmötet för Naturskyddsföreningen så kom Göte igång och pratade om vildgäss och hur man kan umgås med dem. Göte är född i Vanås, det gäller alltså gods- och storjordbruk. Och vad har Du för minnen från den perioden?

GI: Det är en av de vackraste platserna vi har i Skåne. Och trivsamt var det på alla vis. Kan väl säga att min uppväxt den sträckte sig ungefär mellan 25 och 30 år på den platsen. Sen kom jag ut i vida världen runt omkring lite grann. Men man kommer tillbaks lite i alla fall. Jag säger fortfarande att det är underbar plats detta.

ÅP: Vad minns du där när det gäller natur och fåglar?

GI: Ja, det var ju skog och nära naturen. Almaån och Helge å rann igenom där. Där var mycket intressant att titta på, där var mycket vilt förr i tiden.

ÅP: Fasaner? Rapphöns?

GI: Ja! Dom odlade mycket fasaner där och så. När dom skulle utfodra sina fasan-kycklingar, så fick dom hämta myrugg i skogen. Myruggen hämtades i jutesäckar. Och sen fick vi gå ner i stacken där alla myruggen låg. Sen så skyffla vi upp dom i säcken. Så snacka inte om vad myror det kröp överallt och bet. Och man luktade myrsyra när man gick därifrån. Det var mycket sånt som hände på Vanås på den tiden. Där kläcktes några tusen kycklingar.

ÅP: Rapphöns? Fanns det?

GI: Ja! Där fanns rapphöns men dom kläckte inte rapphöns. Dom kläckte bara fasaner.

ÅP: När kom du till Perstorp?

GI: Ja, jag kom nog till Perstorp, när jag var runt 35 år. Sen har jag stannat i Perstorp sen dess, jag har kommit underfund med att här är en plats att bo på som inte är dålig.

ÅP: Och hur började ditt naturintresse här?

GI: Ja, det började ju egentligen med dammarna runt Perstorp. För man var ju uppe och tittade i dammarna överallt. Man var uppe i Storedamm och där och tittade på fåglar och sånt där. Och sen blev det liksom utspritt det där med intresset, så blev det mer och mer.

Sen kom jag in på det här som Bengt Jakobsson han hade, han som var glasmästare i Perstorp. Han hade en liten bit mark som han arrenderade, så där 70-80 tunnland uppe i Spjutseröd. Och där var två riktigt bra dammar. Så tyckte han det skulle ha varit roligt om jag hade velat vara med där uppe om detta. Men, så var det ett helt gäng där uppe och hade arrenderat det. Det hade dom som jakt[mark]. Men jag ville ju inte att dom skulle jaga längre, jag fick ju andra planer där uppe. Det fanns inga änder däruppe, i dammarna. Där kunde vara ett par ankor som mest men vi såg aldrig några kullar däruppe. Det blev på det viset att jag fick gå med Bengt. Och senare blev det bara Bengt och jag om det här. Så vi kunde själv bestämma hur vi ville ha det. Och då blev det på detta viset att vi satte igång med att släppa ut änder. Vi var och skulle köpa änder som var uppvuxna i burar, uppfödda. Vi skulle köpt tolv, men vi fick dom gratis.

Vi fick åtta honor och fyra hannar. Och släppte där uppe. Jag hade byggt 12 stycken reden, riktigt fina bon, som kunde öppnas från taket, uppifrån. Och så hade jag lagt dem på flytflottar, som jag hade byggt av lastpallar. Jag lade cellplast under som dom kunde flyta på. Och dom hade jag lagt ut överallt i dammen och så hade jag tjudrat dom med ett rep, och en sten i botten, så dom låg och flöt men bara på en liten viss omkrets. Men dom var alldeles tokiga med att bygga i dessa. Det tog inte lång tid förrän dom hade dragit ut andra, vilda änder, med där. Det var väl det som gjorde att dom stannade där uppe. Där blev hur många ällingar som helst det första året. Det gick bra, det gjorde det. Och dom trivdes, och dom var ju tama dom andre, så tama så dom sprang kring benen på en. Så vi var där uppe och utfodrade dom. Jag var både i Tyringe och Hässleholm och hämtade bröd. Bara för att vi skulle ha så vi kunde ge dom. Sen satte jag ett rör på en björkstam inne på ön som man kunde ha vete i. Så det matade själv ner när dom åt. Jag hade en bra foderplats till dom däruppe. Det gick väldigt bra det här. Det var på det viset det börja.

ÅP: Vilka år var detta?

GI: Jaa, det är i alla fall femton år sen. Femton är det nog. Jag kan inte riktigt komma ihåg året, men det är där ikring.

ÅP: Vad var det andra för vilda fåglar?

GI: Det som var mest egendomligt var att där inte kom upp måsar. Och det var jag mest rädd för att de skulle börja komma upp där och ställa till elände med ankredena och sånt. För det gör dom, det är dom glada för att göra, det kan man inte komma ifrån. Men hur det var så hände det inte. Det är ju så alltid, och det spelar liksom ingen roll hur man gör med vilt, för samlar man vilt på en plats så har du rovdjur där. Det går inte att komma ifrån. Och rätt som det var, så började duvhöken komma. Och jag bara gick runt och titta om där var bo där. Jag hittade inga bo där, men duvhöken var där dagligen. Det var full rulle in, in på ön, där slog han. Och där tog han en anka! Så var det bara. Men så hade jag gjort ett par bräder, som jag hade filat på, så dom var rätt jämna och fina. Så hade jag satt ett handtag om dom, så jag kunde sticka näven i dom. Så när där kom någon sån där så slog jag ihop dom så det small ordentligt [.skratt.]. Dom kom därifrån rätt kvickt. Och likadant när det kom en kråka, som passerade där uppe och jag var där - jag var ju där för det mesta, det måste jag erkänna, jag bodde nästan däruppe. Då var jag igång med den här brädan som var för att skrämma dom.

Och dom kom inte dit, de var inte däruppe och gjorde någon skada. Det gick hur bra som helst att föda upp dem, kullarna med ankorna gick ut och allting. Och när man kallade, och gick upp och skulle fodra till exempel. Ja, då hoppade varenda anka ut ur redena och gick ut. Då var det bara och ta ekan och ro ut och kolla redena, hur många ägg där låg och sånt.

ÅP: Detta var alltså änder? GI: Ja! Det var änder, ja... Det var så det började! ÅP: Och sen kom.?

GI: Och sen året efter så var jag här nere i Tranesjön och skulle fiska mört. Jag brukar fiska betesfisk, skräpfisk till mina höns. Jag kokar det, till mina höns, dom är glada i fisk. Jag satt där nere och fiskade i Svenska båt. Så var där två stycken älgar som ligger inne på en ö. Den ön har vuxit fast i botten, det har varit en flytö, men den har vuxit fast. Älgarna hade gått in och lagt sig där. För där var väl bra och ligga inne, för där fick dom vara ifred för mygg och sånt också. Sen var där nog svalare att ligga inne. Men dom ser naturligtvis mig därinne. För rätt som det är så reser dom sig, och rusar rakt ut i vassen och hoppar i sjön. Och springer rätt över ett gåsabo. Och trampar sönder det totalt. Där var en hel del demolerat. Och gåsen han, ja han kom ju farandes som en torped. Och gapa och skrek och hade sig. Och det första som slog mig, *nu* måste jag kolla om älgarna hade fördärvat någonting. För där måste vara ett gåsarede. Jodå, när jag kom bort där så hade han gått ner i redet och trampat sönder. Där var *tre* hela ägg kvar, och där fanns inte en skråma på dom. Dom andra var sönder och nertrampade.

Och jag hade bara ett att göra, att köra hem fort som bara den. Jag körde hem med dom här äggen, tog dom i en fiskelåda och stoppade dom i gräs för att dom skulle hålla sig lite grann varma. Sen visste jag ju inte vad som hände med dom här äggen genast, för dom var helt intakta, inte en skråma. Jag hade en kläckmaskin i källaren, som var igång. Jag hade ankägg i kläckmaskinen, så det var full rulle på den. Men den hade jag ju full med ägg. Och jag visste inte riktigt vad jag skulle göra när jag kom hem.

Men, jag lade några ägg ovanpå varandra istället, så där blev plats till dom här tre gåsaäggen. Men så var där en sak, det var det att ankägg fordrar lite annorlunda temperatur i fukt. Gåsäggen vill ha lite högre fuktighet. Och sen är det bara det att har man för låg eller för hög, har man för hög så kan fostret sänkas säger dom, dom som riktigt förstår det här. Och det får det ju inte vara, ja, jag fick kompensera på nåt vis. Jag höjde ungefär en grad. Men jag hade tur. Morgonen efter när vi kom ner så var alla äggen språdda. Det betyder ju att de hade hackat inifrån så där var bulor på äggen som var spruckna. Och jag for upp med detsamma och sa till min fru: Äggen är språdda, redan! Det är inte klokt, dan efter så var det tre ällingar [gässlingar]. Jaha, sen började det roliga med det hela. Jag var ut i växthuset så fort som möjligt för att tända en värmelampa, så dom hade det ju varmt och skönt därute. Och det gick bara nån dag så började de och äta och springa och plocka lite grann. Vi gav dom allt vad vi kunde hitta som var bra och grönt, som vi kunde ha och klippa sönder till dom. Och det gick bra. Och dom trivdes där, dom växte upp och så där. Så snart *jag* kom, så var det bara till att gallskrika. Det var precis som att jag var mor för dom. Det här var så roligt så det var inte klokt. Dom växte upp och det gick hur bra som helst i trädgården, vi låg där ute i trädgården och vi lekte och vi hade oss. När vi var här ute på gården [”..*pau gååren..*”] så sprang dom efter mig hela tiden, dom fick ju vara mycket lösa. Och där var *en* som utmärkte sig väldigt bland dom här tre, han var alldeles omöjlig, han skulle sitta i knäet och han skulle sitta

överallt på en. När man la sig ner så kröp han upp och satte sig på bröstet på en. Dom andre stod vid sidan om och bet i knappar och sånt där. Vi hade världens roligaste sommar. Och vi hade väl dom här ungefär i åtta veckor. Och när vi hade haft dom så länge så var det klart att, nu måste jag släppa upp dom. De måste ju kunna acklimatisera sig så att de klarar den tiden de har kvar till de ska flyga härifrån.

ÅP: Det var i Spjutserödsdammarna?

GI: Ja. Det var i Spjutserödsdammen. Bengt var ju också involverad i det här och vi hade väldigt roligt däruppe. Och vi vaktade dom. Vi körde upp flera gånger om dan. När inte jag var där, så var andra där uppe och tittade till det. Vi skötte det väldigt noga. Både med gässen och änderna. Och jag skulle i alla fall köra upp med gässen en dag, och när jag skulle släppa dom inne på ön, för det var där jag släpper dom, för där har jag min foderplats. Så gick dom där inne och hackade och åt lite grann. Och jag gick i båten och satte mig och skulle ro tillbaka. Men rätt som det var så hade jag alla tre i en rad efter mig. Nu började problemen lite grann. Jag tänkte för mig själv, dom går inte längre än till bryggan.

Nähä! Sen har jag ju en bit ifrån skogen, ifrån sjön och upp till bilen. Där är väl ungefär 200 meter att gå. Och då går jag genom en granskog. Där hade jag gjort en stig. En riktigt bra stig att gå på, så det var inga problem för en anka, eller en gås, att gå där.

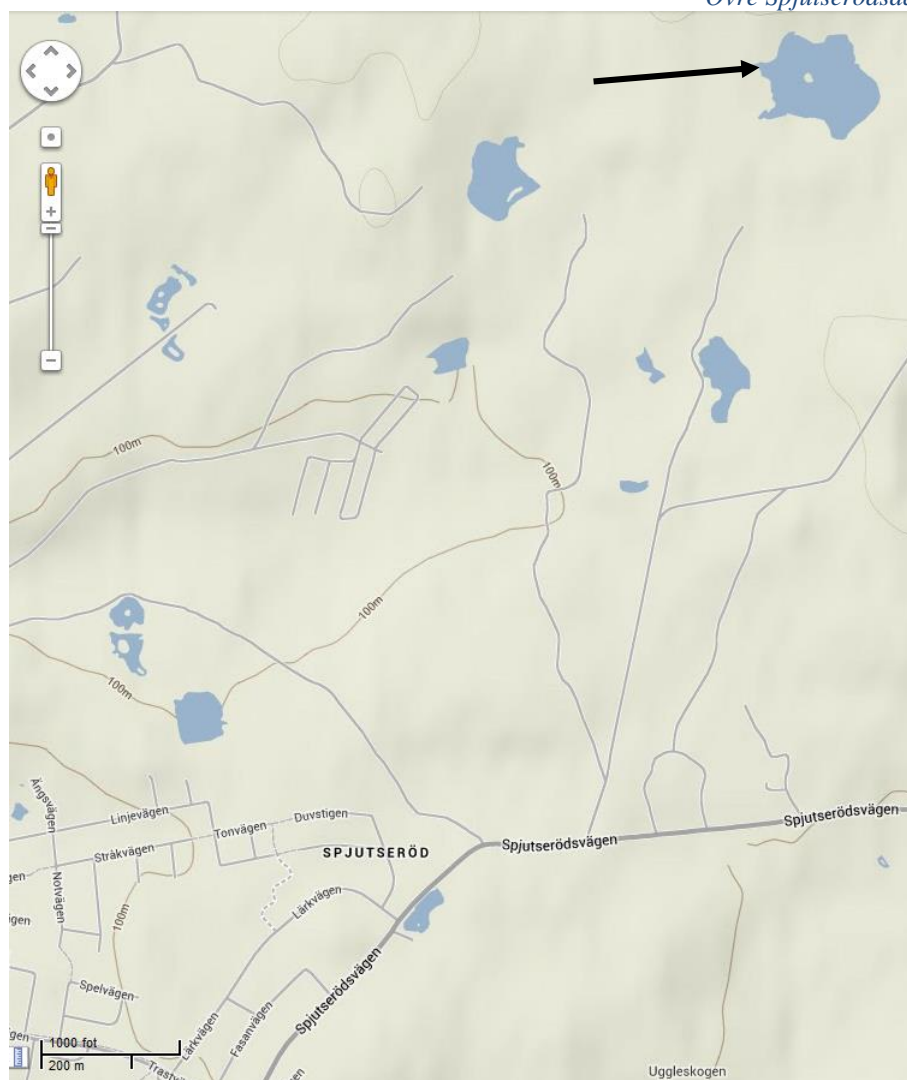
När jag gick därifrån och vände mig om, så rätt som det var så hörde jag hur det börja skrika, hjärtskärande. Dom hade blivit av med mig. Då kom dom gående på stigen. Det var bara till att vända, sätta dom i båten och ro ut igen. Dom stod i båtbottnen när jag rodde in. Sen blev jag på ön länge. För jag tänkte, de går väl och tittar sig kring här lite grann men nä. Dom lämnade inte mig. Det var precis som att, han sticker om man inte passar sig. Men hur det var så lura jag dom till slut. Jag satte båten på den andra sidan ön och sen stack jag den vägen. Jag rodde runt kvickt och sen rodde jag in, och lurade dom.

När jag var inne med båten så var dom kvar på ön. Och jag ror båten upp på kanten för att jag inte skulle tala om var jag var, för att det skulle höras, med länkar och sånt. Så jag ror till land och gick därifrån. Och det gick bra! Sen körde jag upp där igen efter några timmar, på eftermiddagen. Och där var inga problem. Då ville dom vara där! Då kunde jag gå därifrån igen. Då blev de kvar däruppe. Sen så var det inga problem längre. Sen började de växa däruppe och trivdes och all världens som kunde intressera var dom på, allting och tittade på.

Sen gjorde jag en flytflotte, som jag gjorde i ungefär ett par meter i omkrets. Och sen satte jag den i rep och en sten i botten. Den lade jag utanför bryggan, bara en femton-tjugo meter. Sen [ut]fodra jag på den. Ankorna var där uppe och åt. Sen kom gässen dit och åt. Och den var så låg så att de kunde ligga, alla, även ankungar kunde ligga på kanten och äta. Och det gick ju alldeles utmärkt och ha det på det viset däruppe och fodra dem. De växte och växte och de blev hur bra som helst däruppe, ingenting hände mer än att de fick va ifred. Och där var ju mycket folk som hade hört talas om det här, det var rätt många där uppe och tittade. Det var rätt roligt för man träffade alltid någon när man satt däruppe. Då var dom där uppe för att titta på fåglarna.

Sen kom hösten, och dom var precis likadana. Alltså den ene som jag såg, den som jag berättar om nu, den *var* annorlunda än dom andra bägge. Dom andra kunde springa kring benen sådär, men så snart man försökte ta dom så gick dom undan. Men denna här den bara stod och stampade. Det var precis som att han ville upp och sitta i knäet. Och jag visste ju inte om det var en hona eller hanne, så att det var bara till att låta dem försvinna till hösten, men det var ju lite ensamt och konstigt när dom stack. Den dan jag kom upp där och dom inte var där, det var ju konstigt. Det måste jag erkänna, då saknade man dom nåt alldeles otroligt.

Övre Spjutserödsdammen

ÅP: När var detta..?

GI: Det var det andra året vi höll på däruppe. Och sen när dom försvann, sen började så smått ankorna och dra sig ihopa däruppe med sina kullar. Dom hade vuxit till sig, och sen kom isen, så försvann dom också, dom slank ju ner till Jeans damm här nere. Där var dom på vintern. Sen händer inte mer förrän efter vintern, utan sen till våren så var det samma visa igen för då började vi med ankorna som vanligt. Det var liksom det viktigaste.

För vi hade aldrig räknat med att få se dom här gässen mer. Och det var så att Bengt hade kommit upp före mig en dag. Och där var ju islossning, och där var ju inte mer än, ja, ett par tre meter som hade smält runt kring ön. Så ringde han till mig och sa han: Du, sa han, gåsen har kommit! Ah, det menar du väl ändå inte, sa jag. Kom upp, sa han, så fort du kan, men du måste ha mat med dig för han är sulten [skratt]. Javisst, och jag tog ju med mig och körde upp. Och jojomensann, där var gåsen som var kommen och han hade sin gula ring som jag hade satt om benet, en sån här plastring, ungefär en 25-30 millimeter hög. Den hade jag sågat upp, så att man bara öppna den och satte på benet på han. Så ville han, så hade han kunnat plocka bort den. Men han gjorde inte det! Men dom andra bägge gjorde det!

Och bägge dom ringarna hittade vi på ön. Så vi vet att dom kunde plocka bort dem. Men denne gjorde inte det! Och sen hände där mer konstigheter ovanpå alltihopa. Vi fick ju ge han mat och sånt där men - utanför låg en till! Borta vid ön, den gick inte upp, den låg på vattnet där och körde runt bara. Så skulle vi ju kolla upp vad det var för någonting det här. Bengt han sa, du där sitter något om halsen på den. Det var till att skaffa fram kikaren så fort som möjligt för mig, den hade man ju också med sig. Till slut gick han upp på isen och kom lite närmare. När vi skulle titta, så sitter där en plastring om halsen, jag skulle kunna tippa på en 10-12 cm hög. Det var väl antagligen någon sorts mjukplast. Och det här visade sig, att på halsen där satt ett nummer. Först två bokstäver – lodrätt – och ett nummer på tvären. Och jag kommer inte ihåg om där stod KO eller om där stod CO, med nummer 30. Jag skrev upp det, jag tänkte att det här det måste jag få reda på, vad det är som har hänt här. Vad är det här för en gåse? Så när vi hade kört hem, så ringar jag Jan Danielsson. Och då svarade Jan, och jag sa till honom precis hur det låg till, och han blev väldigt intresserad, det förstod man när det var Jan, för han var intresserad. Och han sa, jag har bara en grej jag kan hjälpa dig med och det är att du ringer till Ystad. Där är ett stort projekt på gång med gäss. Och dom kan se var de går hän [vart gässen flyttar], vart de drar hän. Och vilka som bestämmer här. För han sa det med: Det ska vara honan som gör det. Och det bar sig inte bättre, jag fick ju tag i honom i Ystad. Och där var en eldsjäl! Han blev ju mycket intresserad, jag hade väl aldrig kommit ifrån det hela, jag fick ju berätta hela min livshistoria - och det gjorde jag. Han var intresserad. Och så sa han, du, om du väntar tio sekunder. Då hade han plockat fram datorn, så ska vi snart kolla vad detta är för någonting. Så fick han reda på numret, vad det stod på halsen på den här gåsen. Ja, jaha, sa han, nu ska jag tala om en sak för dig: Den gåsen som du har en gul ring på foten, den gåsen är i Holland och övervintrar, den har varit där i vinter, det är första året detta.

ÅP: Din gås?!

GI: Ja! Då hade min gås varit nere i Holland och övervintrat och parat sig med en gås därnere och tillråga på så var det den gåsen som de hade ringmärkt. Och det var ju rätt roligt bara det. För du vet att den gashonan som jag hade fött upp här - hon kommer tillbaks upp här och har hanen med sig till dammen! Han ville att det här skulle bli en uppföljare. Det blev det aldrig, vi diskuterade så länge, jag fick aldrig telefonnumret. Jag glömde att ringa till Jan också för den delen, så det blev inte mer snack om det, utav den anledningen att vi kom till att diskutera om den här ringen om halsen. För jag sa till honom att om man sväljer nåt stort, vad händer?

Ja, var sitter den? Jag tycker ringen satt hårt, sa jag. Nä, sa han, det är en grej, en plastgrej som dom satt om halsen och jag har för mig han sa att detta provet sträcker sig om en tre år eller nåt sånt där. Och att ringen kommer till att försvinna av sig själv. Och det stämmer! Det stämmer nog att det gjorde för på sista året så var den väck. Men det var samma gåse - det kände man igen hur lätt som helst. Det konstigaste var att den överlevde jägare, den överlevde allt annat, örnar och sådant som är ute vid kusterna och tar gäss. Det klarade den. Och det var ju roligt att den kom tillbaka och han tyckte det här var spännande. Det här är ett projekt sa han, och det kommer att fortgå ett bra tag. Observationerna på min gås hade kommit från två håll därnere, två stycken hade sett den, och undrat vad det var för en. Men det var *den*! Dom undrade så vad det var för en ring, en konstig ring [.skratt.] Jag hade ju satt på den, ett sånt där elrör, som dom har och trär kablar i. Där är såna här elrör, dom är inte tjocka. Jag hade klippt av en sådan, sen bara öppna jag den och satte den om foten. När dom tog i kanten, med näbben i kanten, så kunde dom bara dra den till sig och då drog dom av den. Men, det gjorde inte denne! Men dom andre bägge gjorde det. Fortfarande så hade hon sin ring kvar om foten. Ja, sen kom vi ut där och skulle titta. Jag såg den här hannen, han var därute. Men honan såg jag inte, jag tänkte att hon måste vara här.

Så kallade jag på henne tyst. ack-ack, sa hon. Då var hon på ön! Där låg hon på sex ägg! [.skratt.] Då gick jag bort med kameran, jag hade kameran i högerhanden, och tog och lyfte på vingen med handen så att jag kunde se äggen. Så fotograferade jag henne där hon låg på redet med äggen. Och hon brydde sig inte, ingenting hände, jag bara släppte ner henne igen. Så låg hon kvar. Där blev sex stycken ällingar och lägg märke till detta: Under dessa år så blev där aldrig något surt ägg. Alla äggen gick ut. Det är mer än en bravad som är stor, det händer alltid att där är något som blir surt. Det hände inte! Alla äggen gick ut. Och sen var det ännu konstigare egentligen för jag visste ju att de var glada för att gå och beta på vall. Och där hade vi inte tillstymmelse till vall uppe. Vi hade skog många kilometer runt omkring. Det gick en vecka, vi var däruppe varenda dag, två gånger om dan minst, och fodrade och fjäskade med dom. Och hon sprang kring benen på en med sina ällingar, dom var försiktiga, dom gick lite längre ut, en meter ifrån. Dom gick inte nära, men dom skulle ju vara med hela tiden. Och efter en vecka, jag kom upp där och där var dödens tyst uppe - inte ett liv! Jag tänkte, nu är det kört, jag var rent förtvivlad, jag tänkte hur ska det här gå? Jag rodde runt i sjön, och jag letade i vassarna och jag kallade. Inte ett ljud!

Dagen efter så ringer en till mig. Då var det Krister Selander, (det vet du vem det är? [mmm]). Då ringer Krister till mig: Du, sa han, *har du blett å me gåusen?*. Ja, sa jag, vet du det? Ha, då behöver du bara köra upp till min Store damm, sa han, för han är där. Du, hon hade gått från dammen, gått igenom skogen, i ett litet kärr, där är lite pölar här och där, stora pölar bara. Där hade hon gått och var ända ner till Selanders. Och jag har uppskattat avståndet till 500 meter. Då var hon där nere! Jaha! Då börja ju Krister att utfodra henne där nere, för hon måste ju ha lite och äta här nere sa han, för hon måste ha stödfoder. Så började Krister och fodra henne. Javisst, det gick bra det. *Fjortan dar ette* [fjorton dagar senare] så kom jag upp till min damm och skulle titta till ankorna, så låg hon där.

Hela sommaren, eller rättare sagt ifrån sommaren jag hade släppt dom, eller de hade kommit ut och börjat röra på sig, så gick hon därifrån ner till hans damm och tillbaks till mig. Höll på så hela sommaren! Och när dom lyfte därifrån för sista gången på hösten flög dom från Kristers damm. Då var dom i dammen hos Krister, då försvann dom därifrån, då var dom inte uppe hos mig heller. Då lyfte dom där nere ifrån. Och sen försvann dom. Året efter kommer dom upp igen, samma tid vid islossningen, står hon inne på ön. Bara gå till bryggan och skriker "Gååsen!" Då svarar hon direkt! Och sen var jag ute och sen trava hon ut på isen och sen var det bara att komma bort och att äta bröd. Det är helt otroligt!

Och sen lade hon en ny kull igen. Och där blev sex ägg i kullen igen. Och de första fyra åren, hade hon sex vartenda år. Dom brukar säga det att en gåse lägger mellan fyra och sex ägg. Många gånger säger de att det rör sig kring fyra. Men hon la sex ägg var gång! Alla sex äggen gick ut! Det var likadant – så snart hon hade kläckt - en vecka, tio dagar, så pallra hon iväg ner till Kristers damm - rätt igenom skogen. Och det första året, så miste hon på den resan två ällingar. Så hon hade fyra ällingar och lyfte därifrån med första året. Och det var ju inte dåligt det, såna bravader hon har utfört. Sen likadant året efter, när hon travade iväg igen, gick därifrån, rätt som det var så försvann någon annan och nån annan så där. Sen kunde det bli tre, eller så kunde det bli fyra över. Där var alltid några som försvann på vägen. Antagligen var där någon hök eller räv som var framme, det vet man inte. Men, hur det var, beteendet var likadant alltid, det var aldrig någon skillnad, utan det var samma beteende. Men, hon var inte rädd, utan när jag kom upp så locka jag henne till mig hur lätt som helst. Jag bara kunde sitta och rulla en brödbit i näven och snacka med henne: Ska du ha lite gottis? Och hon gick fram och åt.

Det var helt otroligt. Och något som jag aldrig kunnat drömma om och så trodde jag inte att en gåse kunde bli *tio* år gammal. Tio år och hon släppte *aldrig* ringen ifrån sig. Tio år var hon där uppe på ön, och det var årligen - icke en miss där hände. Sen till slut blev det så att hon gick upp till Kristers damm och där skulle hon vara uppe och sen var hon där längre och längre. Men hon kom tillbaka igen och gick ner och hälsade på nere i min damm. Det var alldeles frid och fröjd med allting. Men sen rätt som det var så försvann dom. Och efter dom tio åren, sen la jag av däruppe, utav vissa orsaker. Först och främst så dog min kompis, Bengt, och sen var det inte så roligt längre, för jag var helt ensam. Men det här var något så otroligt så jag kommer aldrig i mitt liv till att kunna glömma detta.

ÅP: Det var tre från början... Dom andra två?

GI: Dom var med, antagligen någon av dom. Men det var bara så att *dom* kom inte *till* mig. Men man såg ju att dom var inte rädda, dom följde ju gärna med fram när man slängde bröd. Men dom gick inte fram och tog, trots att den honan som gjorde det hon skulle kunna dra fram dem men dom höll sig i bakgrunden. Man vet ju inte vad det var för något. Sen ville jag inte störa för mycket inne på ön heller, för där var ungar som var kläckta där som troligtvis kom tillbaks, för det blev i och med jag hade den här honan som la ett rede vart år. Till slut så var där två redan därinne! Så där var två stycken. Men den syntes på dom, man kunde ro runt ikring ön, den var inte stor, inte större än härifrån till min foderplats där ute.

Så rodde du och flöt sakta och reste dig upp i båten så kunde du kolla marken. Då kunde du se bland träden därinne om där låg någonting. Så man kunde se att där låg en annan. För rusar dom ifrån ett bo så kan dom ju bli borta, och inte gå dit igen. Det vet man aldrig. Så dom fick sköta sig själva, men oftast var där två kullar däruppe. Och sen till råga på alltihopa så fick vi upp en kanadagås där. Vad han skulle där vet jag inte [skratt], han var ensam, och han var inte snäll, det var han inte. Man kan inte skylla dom för någonting, men det var ingen snäll gås den här. Han jagade alla andra som var i närheten och skulle hacka dom, och bita dem och hade sig. Bengt han döpte honom till Hönsholma-polisen, därför han höll ordning däruppe på allting, och jagade ällingar och ankor och allt möjligt. Han var så sur på något vis, han var ensam den. Men han försvann med tiden, så att den slapp vi ha däruppe. Vi ville ju inte gärna ha kanadagäss däruppe för dom är lite aggressiva när det är någonting, mot andra. Men, dom här gässen dom var världens härligaste djur, fåglar jag haft med att göra. Det var så roligt, så roligt, det kan inte beskrivas.

BP: Dom här gässen du pratar om, vad heter arten?

GI: Det är grågäss det handlar om. Jag ska köra upp där nu, jag har inte varit där sen, jag har inte varit där på fem år - och det är bara en liten bit härifrån. Det är för jäkligt, det är det. Jag *ska* köra upp där! Och titta! Och titta och se om där har kommit några avkommor till henne och ligger där uppe och då är det bara sådana, för där har aldrig varit gäss förr däruppe innan, det var inget sådant ställe som dom trivdes på. Det gör dom kanske fortfarande inte, för dom är ju sådana att får dom inte mat som dom vill ha, så går dom direkt därifrån. För dom söker sig till sånt. Och dom vill ju ha betesvall och gå på.

BP: Är det dom här fotona du har här?

GI: Ja! Det är från uppfödningens början, och till dom var så stora, så de första bilderna du ser där är nämligen när jag släppte dom ungefär däruppe. Det var en ljuvlig tid, det var en rolig sommar det ska jag tala om [skratt]. Jag kunde springa runt huset här ute, många som såg det, och undrar vad de tänkte. Jag kunde springa runt huset, jag hade tre gäss efter mig, full fräs och gässen runt, dom släppte inte mig med blicken. Och sprang jag för fort, så dom inte kom med, så skrek dom i högan sky. Då skrek dom så mycket så det var alldeles hjärtskärande. Så tog dom vingarna till hjälp, för att komma iväg. Det var så roligt så det är inte sant [.skratt.]. Vi hade så skoj den sommaren, vi var väl nästan aldrig någonstans, vi var *himma på gåren* och lekte med gässen. Att det kunde bli så alltså, det kunde man aldrig tro, jag trodde de skulle bli rädda, men det blev dom inte, tvärtom, alldeles otroligt tama blev dom.

ÅP: Du har berättat att du har en hel del småfåglar på tomten?

GI: Ja, jag har en hel del här som börjar häcka, blåmesen den har börjat häcka. Jag undrar om den inte nästan har lagt sig. Och sen har jag grönfink här, och nötväcka och talgoxe. Och sen kommer ju den andre, svartvite flugsnapparen hit och ska ta ett bo då.

Jag har tolv holkar på tomten. De bygger ju inte i alla men de kan ju ta vilken de vill. På vintern brukar jag hänga ut en massa bara för att de ska ha någonstans att sitta på vintern. Och det använder dom. Dom använder dom direkt! Du kan gå ut på kvällen när det blir mörkt, bara dra ner luckan och kika in, då ligger där en talgoxe garanterat! De har inte några platser och krypa in och gömma sig. Skogen har ju blivit annor-lunda, där är ju inga ihåliga träd snart! Det är viktigt att ge dem lite holkar och såna här grejer.

ÅP: Och du tillverkar holkar?

GI: Ja, det gör jag fortfarande, och jag har gjort många med. Jag är uppe i ett par tusen sammanlagt, tvåtusenfemhundra holkar. Det är många holkar, många spikar. Jag står däruppe på vintern och spikar, jag har ingen värme därute heller, där är kallt, man får frysa ihjäl [.ler.]. Det är dom gånger jag är därute, jag spikat en kvart, så får jag in och värma mig [.skratt.].

ÅP: Vad var det som häckade på järnvägs...?

GI: Det var pilfinkarna! Du ser dom rören som ligger på ledningen däruppe. De gråa som ligger på tvären med tre kontakter på. Där är en fyrkant i änden. Där är dom ju alldeles tokiga till att bygga i dom, pilfinkarna. Och dom bygger i bägge ändarna, så en tar den ene och en tar den andra änden. Nu kommer dom tyvärr och ska riva ner alla ledningarna. Där kommer till att gå hundratals med bon till spillo på den sträckan ner till Åstorp. Dom ledningarna som går genom samhällena, det är konstigt om där inte bor pilfink i dom. Dom har alltid varit tokiga i att bygga i dom. Så brukade jag ta och lägga ut fjädrar, om jag ser något dun eller så så tar jag det, sen lägger jag ut det på gräsmattan. Sen sitter jag här och tittar när de plockar dun. Nä, dun härute det varar inte länge förrän de har plockat upp det. Bara iväg och bygger med det. Och sen lite ull och såna där grejer. Hängde ut ull i en sån där, ni ser i trädet därute. Där har dom varit och dragit i den i dag, det var talgoxar, jag vet inte var de blev av. Man ser att så snart dom har byggt med huvuddelen av sitt bo så med mossa - talgoxar bygger i regel med mossa och såna där grejer. När dom har gjort det så börjar dom och dra i ullen, det är rätt roligt att se när dom gör det. Då vet man hur långt dom har kommit. Det blir varma och goa bo för dom att ligga i. Det är roligt att hjälpa dom. Sen gör jag kanske en tavla, jag vet inte hur de är men jag kan inte låta bli. Jag ger dem mat hela sommaren. De kan komma ut här och äta precis när de vill, här är mat alltid, alltid.

BP: Är det många som kommer och äter även sommartid?

GI: Ja, det är där, mest pilfinkar här, föder upp dom på frö. Då gav vi dom bullar, bakade bullar och det var de glada för. De var där och plockade och fodrade, in och hämtade en ny bit och iväg, du skulle sett va dom plockade bullar och åt.

BP: Läste nånstans att man skulle sluta mata dom i slutet av mars. Men ett sånt här år finns inte någonting...?

GI: Nä, inga baggar och flugor och sånt där. Jag tycker nog inte att det är fel att göra det. Och likadant som jag fick höra av en expert, där opponera jag mig direkt! Och det handlade om en skog, ett reservat. Och det får man inte röra för skog och sånt, och ta trä och såga ner och bära sig illa åt. Det ska ju sköta sig själv. Och *där* skulle man definitivt *inte* sätta holkar. Och jag frågar mig: varför skulle man inte sätta upp holkar? Nej, då skulle det vara så, att det skulle dom själv sköta, i urholkade gamla träd och sånt. Skulle det vara fel att hänga upp en holk? Jag kan bara inte förstå människan, det gör jag inte. Det uttalandet bryr jag mig inte om, det rättar jag mig inte efter heller. För egentligen uppe i Uggleskogen, där skulle inte vara en holk om man rättat sig efter det.

ÅP: Det är ju skydd i olika sammanhang som holkarna ger...

GI: Det är det. Och jag tycket det är värdefullt. Bara sätta upp en uggleholk, är där ugglor så bygger de i dem. Det är bara så.

ÅP: Du bor ju nära sjöarna här, dammarna. Andra fåglar där som du har noterat, eller som du känner lite för?

GI: Ja, det kan jag ju säga att här nere i Perstorpssjön här var en hel del sothöns förr. Men dom är inte här längre. Det är inte ofta jag är nere vid Perstorpssjön, jag är väl där nere en del och fiskar. Men det är inte ofta man ser en sothöna därnere. Det är precis som att de har dragit sig därifrån.

ÅP: Varför?

GI: Ja, säg varför. Det kan jag inte förstå. Och likadant borta i Jeans damm, då häromåret, ja det var så sent som sista åren när Jan Danielsson levde, då var där sjutton stycken rörhöns i dammen. Då gick jag runt och räknade dem, då var där sjutton stycken. Och där var många bon. Dom byggde på rötterna som växte ut i vattnet, utav buskarna, di som låg i luften. Där byggde di på dom. Där var bon överallt där nere, där var mycket bon. Men så har vi fiske-tävling där, vi tar en massa skräpfisk. En gång om året. Och vi satt och fiskade där nere, en lördag tror jag att det var. Vi hade en hel del människor bakom ryggen som vi kände, äldre människor, som stod och snackade med oss när vi satt och fiskade, min fru var också med. Då kom där en rörhöna simmande utifrån sjön kan vi säga, från andra sidan, vid vägen. Och simmade rätt över, simmade upp till oss. Hon hade passerat halva sjön ungefär och vi var väl ungefär en 30-40 meter därifrån, hon kommer med fem stycken kycklingar, de var nykläckta. De var små-små, så små så det var inte sant. Då kommer där en flock, ja, vad heter dom, tärnor?

Skrattmåsar! Skrattmåsar inne på ön rätt upp i luften och bara stört dyker, precis som sulor ungefär när dom dyker ner och plockade hela flocken. Till slut så var det så att en tog en och skulle flyga när den andre gick upp jämsides och hugg den i huvudet och bara slet av huvet på den. Mitt framför ögonen på oss! Och du, du förstår att det här tycker jag att det var alldeles

otroligt hemskt. Det dröjde väl inte så många dagar förrän hon som jobba på Norra Skåne, vad hon hette? Hon var här och pratade fåglar en dag.

Maja! säger frun i bakgrunden. Ja, så var det ja. Och så talade jag om det för henne. Jag har faktiskt det i tidningen, urklippen har jag har retat mig lite grann över. Men, i alla fall sa jag precis som det var. Och hon satte det i tidningen. Och där blev ett himla liv för det. Jan Danielsson han blev ju rent vild, nere i Degeberga. Och han skulle kolla upp detta. Han ringer och kollar upp detta, vad det var och vi diskuterade ju detta länge och väl. Och han skulle ha reda på orsaken. Ja, orsaken kan jag inte tala om, för jag vet inte det, sa jag. Det enda jag vet är bara det att måsen han är sån, han kan få sånt i huvudet och då gör han det bara. Och det spelar ingen roll vad det är för en mås, för dom är likadana dom flesta av dom, sa jag. Och det är egentligen inte mycket att diskutera. Kan du kolla upp, sa han, se vad är orsaken. Ja, där är inte mycket att göra, sa jag, jag har suttit där nere och tittat. Men dom är såna, dom plockar varenda älling där nere. Det är bara så.

Jaha, då vakna ju Tomas - i Hässleholm, Johansson! Då kom där en ny insändare i tidningen, och där var jag på tapeten igen. Men, jag har snackat med honom sen, en gång i telefonen, jag förklarade för honom precis hur det var. Jag sa till honom precis som till Jan Danielsson. För han trodde inte på det, och Jan Danielsson trodde inte på detta. Så sa jag till Jan: Hördu, om du kommer till Perstorp, så ska jag se till så att vi har ungefär femton personer som har stått och tittat på det. Så får du antingen misstro dom eller så får du tro på vad femton personer står för. För dom tyckte det var alldeles förskräckligt. Och det handlar om skrattmåsaflocken som är där nere på ön, den vill dom bli av med. Men det är inte så lätt att bli av med dom. Det går bara inte. Det är inte så lätt att flytta på såna där fåglar. Dom trivs där och där vill dom vara. Sen är livet sånt, dom tar vad dom vill ha. Det är bara att konstatera faktum. Nu är där för många måsar så nu är inte rörhönsen där heller längre. Det är *någon* du kan höra där nere eller se där nere. Men, eftersom det var för några år sedan. Men då var där kanske en 50-75 skrattmåsar däruppe, nu är det 400 ungefär.

Källa: <http://sv.wikipedia.org/wiki/Skrattm%C3%A5s>

Jan Danielson, våren 2003

Ekosof och TV-programledare

Från wikipedia (http://sv.wikipedia.org/wiki/Jan_Danielson)

BP: Vad kan det bero på att det blivit så många skrattmåsar?

GI: Ja du, dom kan nog klara sig. Det är en sådan fågel. Rätt galen är den, det är inte lönt att en annan kommer i närheten, han hugger direkt, eller kommer för nära ett bo därnere, så är dom på alerten direkt, ska försvara sig. Så jag menar det är nog en rätt bra försvarsmekanism i dom. I och med att det är en sån flock så är dom ännu modigare.

ÅP: Blir dom matade?

GI: Jag tror inte det. Jag vet att där springer folk och slänger mat därnere. Men kommunen gör det inte längre. Det gjorde dom förr. Nu är där väl bara såna som går ner och matar, och har sig själv att skylla. Där är ett väldigt gnällande där nere för måsarna.

BP: Är det alltså där nere vid Jeans damm?

GI: Ja, vi satt ju där nere, och fiskade nu en sommar. Då var ön nästan kritvit utav måsar. Och när vi satt där, så flyger en hel flock rätt in, bara lyfter, och så flyger dom en runda, och gapar och skriker och så ner igen. Dom lyfte och flög rätt ut över vattnet. Och där behövde dom ju bajsas ifrån sig ordentligt. Där släppte dom det i vattnet. Alltså det var som en regnskur i vattnet. Som det stank alltså! Det var hemskt, vi satt och titta på det allihopa. Vi sa det med: Vi undrar inte på varför vattnet är grönt! Dom skyller på att där är för mycket mört, att det är mört som gör det. Men frågan är om det inte är gåslort och såna måslortar istället som gör att det ser ut som det gör kanske.

ÅP: Kunde man få dom att flytta ut till reningsdammarna?

GI: Ja, det skulle ju vara om dom bygger flottar. Men det måste vara rejäla flottar som dom bygger.

ÅP: Du har modeller... ?

GI: Man skulle kunna bygga flottar, stora flottar och lägga ut. Och lägga gräs på dem så att där är någon växtlighet, så att dom har någonting till att vara på liksom. Så skulle man kanske kunna göra. Men då måste det vara något som gör så att man skrämmer dom vid Jeans damm. Jag tror ju aldrig att dom får dom därifrån. Det är så svårt, så svårt att flytta på dom. Ja, för femton år sedan kan man väl säga då fick vi ner en flock nere i sjön, nere i Perstorpssjön, på en ö. Där var rätt många, då var jag där och titta på dom. *En* sommar - så var dom väck!

ÅP: Det påstås att där var mink därute?

GI: Tja, mink är där ju faktiskt nästan var som helst. Det hade jag problem med däruppe i det vattnet. Och det var ju det jag var rädd för att gåsarna skulle råka illa ut. Men jag tror inte att en mink går på en gås som ligger på redan. Det gör han inte. Dom kan ta för sig! Minken är inte så rysligt modig. Men däremot så kunde han rensa när han var i redan. På två dagar däruppe ett år tog dom etthundratio ankägg. En mink! En stor minkhanne. Där var inte mer än en minkhanne som gjorde detta. På två dagar rensade han redana. Och då hade vi tio–tolv ägg i varje rede. Det var många ägg som gick till spillo. Sen lade dom om [nya andägg] efter en fjorton dagar, men inte mer än sex-sju och fem ägg kanske. Man kan säga mellan fem och sju ägg. Där drar dom ner på antalet. Då blev det bara små, små kullar. Men minken, den fick man ju ta ganska kvickt. Och han var lätt att ta med. Det var bara att sätta en fälla inne på foderplatsen så gick han dit. Sen var det frid och fröjd igen – till nästa kom. Det är inget inhemskt djur.

BP: Det är väl också att folk matar dom därnere? GI: Ja, tyvärr. BP: Det är ju god vilja?

GI: Nej, man kan säga att det är fel. Det är så fel det kan bli egentligen. Sen är det klagomål från dom som bor där nere, dom skitar ju ner fönster och så. Dom skitar ner mycket, det ser man på tak och så. Det är inte så lysande att ha en sådan flock mitt i byn. På samma gång är det roligt med dom, där är ju ett väldigt liv nere. Jag kan tycka att det är rätt spännande att komma dit och se när det är fullt tryck, jag tycker det är roligt att sitta och titta på dem med kikare. Slåss och kivar gör dom, något alldeles otroligt, det är konstiga fåglar egentligen. Jag kan inte säga heller att dom är på tillbakagång.

ÅP: Det är i olika delar i Sverige som dom är på tillbakagång. Den kolonin vi har här är bland de större i Skåne.

ÅP: En annan fågel som haft en stor koloni här är ju grågåsen. Om man läser Nils Lilja från 30-40-talet så var det en av dom större kolonierna i Skåne, i Perstorps- och Gustafsborgsdammarna. Sen har det utvecklats så att den har flyttat dit mat finns. Arrendegårdarna upphörde här på 70-talet, så att nu har dom flyttat ut till slätten, Kristianstad, Stadsparken i Malmö, därför att där finns betesmark. Men det finns väl grågäss kvar här?

GI: Ja, o ja! O ja, o ja. Se till exempel hos Sven Nilsson i Bosarp. Han har ju ett betesfält ut till sjön och där går dom upp. Jag stod där nere och fiskade i höstas, nere vid Sjöhusa-bron, jag fiskade småfisk, och skulle ha till hönsen. Så brukade jag köra ner där till bron. Då på baksidan om, där har du Olins. Där kom *sju* kullar simmandes med gäss, simmade upp och gick där och betade. Olika storlekar. Det var roligt att gå och titta på dom. Dom gick inte så där rysligt nära varandra. Men sju kullar gick där och betade. Det var rätt roligt att fiska, jag hade ingen kamera med så jag kunde inte ta något foto på dom heller, det var en miss. Det är roligt att se när de går upp om kvällarna, de går och betar gräs däruppe. Det är det dom vill ha.

ÅP: Dom kräver det?

GI: Ja. Och det ser vi att det är lätt för dom att gå ner för dom, på dom bitarna nedanför. Dom håller sig mycket därnere, i ena änden av Olins. Det är likadant uppe hos Svens, där sjön går in på hans fält, i den viken. Där kan dom ju gå direkt från vattnet och upp. Men där är ett par tre tunnland däruppe som det inte blir ett grässtrå på. Som han inte har någon nytta av. Han har till och med stängt av det. Det är inte lönt att köra där uppe. Slänga gödning och sånt, det är ingen mening, för gässen äter upp vartenda dugg. Så där är mycket gäss nere i sjön, och mycket bon nere. Det ser man när man går ner därnere så ligger där oftast *en* utanför en vass. Det är hannen som ligger och vaktar där ute hela tiden. Honan ligger där innanför, garanterat. Jag var därnere häromdagen och satte upp nya småfågelholkar. Jag har satt upp rätt många av dom på maden [*mad* = strandäng] därnere.

ÅP: Andra fåglar som finns här? Fiskljuse?

GI: Fiskljusen ja! Där är väl en som gått tillbaka! Alldeles otroligt mycket. Vi har ingen nere vid Perstorpssjön, ingen vid Tranesjön längre. Den nere vid Tranesjön [boet], den blåste ner men det reparerade de för något år sen. Men sen blåste det ner igen. Sen har dom inte kommit tillbaka.

Ni ska få höra en rolig episod. Dom säger ju, och det håller jag nog med om, att fiskljusen tar i regel inte mat i den sjön där den bor. Nähä! Då ska ni höra något roligt. Jag köpte sexton stycken regnbågar [regnbågslax] för vi skulle ha och släppa i Spjutserödsdammen. Dom låg ungefär på en sju-åtta hekto.

Fiskljuse. Från wikipedia (www.sv.wikipedia.org/wiki/Fiskgjuse)

Jag släppte dom uppe i den dammen som jag haft gåsen i. Där är bra vatten. Den är stor med, den är fem tunnland den sjön. Och där hade jag dom här förstår du. Och dom trivdes däruppe och dom hade lärt sig det, att när jag slängde ut mat på flotten, och ankorna var där, och åt så spillde dom i vattnet. Då gick dom fram och högg underifrån och störde ankorna. Ibland flög ankorna [swisch...] ut på sidorna och därifrån. Dom var vettskrämda. Och jag tänkte, vad är där nu? Rätt som det var så såg man att det small intill där, och det var en öring som hade lärt sig att äta där. Så dom höll sig därkring och åt. Men! Här nere i Tranesjön, det var nämligen så att jag satt däruppe en dag när där kom en fiskljuse och började ryttla och han gick runt, runt-runt-runt. Och han ryttla, och han hade sig. Jag tänkte, ska han ta en mört, för jag hade ju rätt mycket mört däruppe, mört och sutare, och abborre, och så plus dessa. Rätt som det var så slog han ihop vingarna och gick ner, det bara stank [stänkte] om det. Och lyfte sedan med något stort. Det såg jag att det var stort, så jag vissla för jag har inga såna mörtar däruppe. Utan det måste ha varit en av mina öringar. Och han flyger upp där vi går upp, och så går han rakt neråt Bosarp. Boet nerifrån Sven i Bosarp på ön, vid furen. Där hade han ungar. Dom bägge flög därifrån och dit. Så när vi kolla detta, så stod en här nere, en kompis till mig där nere med telefon och sa: *Nu!* är där en som flyger rakt iväg mot det hållet. Fem minuter efter kom han, dök ner och tog en fisk och flög tillbaka igen. Så sa jag: Nu har han gått härifrån med en fisk. Efter en stund fick han man höra därnere ifrån: ja, nu kommer han, han har en stor fisk i klorna. Jag tog två regnbågar av dom. Resten tog han, eller dom bägge [.skratt.].

ÅP: Så du har matat fiskljuse också?

GI: Ja, det har jag gjort! Det kan jag säga att jag har matat dom med ädelfisk. Så jag fick inte mer än dom regnbågarna. För han hade varit där och plockat upp allihop. Tog dom och flög därifrån. Dom var ju i ytan för jämt och vakade. Jag satt här nere och tittade. Jag såg aldrig att dom gick ner och tog en mört eller nånting nere i sjön, härnere vid Tranesjön, och flög upp till redet med. Aldrig. Och *dom* har försvunnit, dom är inte här längre. Och ett år hade vi, tror jag, tolv reden i Perstorp vid dammarna och runt här. Jag har för mig att det var tolv stycken. Häruppe ser man någon nån ynka gång men inte ofta. I höstas satt vi därnere, då såg vi när det kom två stycken flygandes. Men det är inga som varit härnere och stannat. Det händer inte något där heller verkar det, för jag har inte sett någon. Men jag tror inte att dom kommer hit igen. Jag vet inte varför.

Boet på ön härnere, vid Perstorpssjön, där vid grillplatsen. Varje år var där ägg och ungar i det boet. Det var alldeles prima bo för det var ända upp i toppen på en avbruten fura. Ingen kunde komma upp och krypa förbi där heller. Ungarna var där och försökte krypa upp där, men det gick inte, dom kunde inte komma förbi. Men det var så stort det boet, det hängde ut så det var alldeles otroligt. Dom bygger på för vart år, det blir större och större. Det var spännande att se dom, det är roligt att se när dom dyker och tar. Det är otroligt att de kan slå ner som dom gör och klara sig. Det är en rätt bra smäll.

ÅP: Det är fascinerande och lyssna på dig när det gäller fåglar. Där är gott om historier som du kan komma med...

GI: Jag kan berätta en riktigt, riktigt rolig historia. Jag byggde om mina flottar däruppe, jag hade ju flytflottar, som mina ankor byggde i. Och det var ju så att där var lätt för minken att komma in. Men sen kom jag underfund med att jag kunde göra på ett annat sätt. Vi hade varit nere vid Landön, och då hade vi kört förbi Slottet där. Och jägaren hade satt ut vad jag kallar för brevlådor. Och så är där en boplats. Så är där en landningsplatta utanför på brädan. Jag gjorde dom åttio centimeter långa. Den landningsplattan hade jag som var så stor, sen hade jag ett fyrkantigt hål som dom gick in i. Och så slog jag ner ett rör i botten. Det gjorde vi i regel när det var is. Så det var lättare att göra det. Vi slog ner ett rör, ja ett tvåtums-rör kan man väl säga, i botten, så att de stod upp över vattnet. Så svetsade jag en liten anordning undertill. Och ett rör på som gick ner i det röret. Så var det som en lång pinne. Och sen så körde vi bara upp och satte dom på där, satte en skruv i sidan och få till det så att det inte for runt som en propeller. Sen fylla det med halm, så mycket man kunde, som man tryckte till och gjorde lite redan därinne. Det var världens effektivaste grejer att göra. Nu ska ni få höra nåt konstigt här: Vid ön hade vi en anka som vi visste hade gått in och börjat värpa. Och vi satt och tittade på henne länge-länge-länge-länge. Så sa vi till varandra när vi satt däruppe: Nu är det snart tid dom ska lägga sig.

Men rätt som det var så var där *två* därute, två honor. Den ena flög ner, då flög den andra upp. Och vi kunde inte begripa vad det var för någonting. Det gick så långt att vi inte kunde låta bli den här utan vi måste ju dit och titta. Så vi passade på en dag när dom var hungriga. Vi visste att dom skulle gå ut direkt när vi kallade på dom, då skulle vi ro ut meddetsamma. Javisst! Jag stod och fodrade och sa: Ut och glo nu! Passa på nu så fort du kan. Så ska jag hålla dom här. När han var där ute, så skrek Bengt på mig. Det var det jäkligaste jag har sett!, sa han. Han hade räknat äggen, så var där *tjugofyra* ägg i redet! Så sa jag: tjugofyra ägg!?! Hon kan ju inte täcka för tjugofyra ägg. Det finns inte en möjlighet i världen. Ja, du skulle ha sett redet, sa han, så fint hon har lagt, dom ligger dubbla. Redena ligger ovanpå varandra. Det är ju egendomligt. Men, då är det något som är konstigt här. Då är där *två* som har byggt där för där ligger två ankor, det vet vi ju. Säkert, sa han. Jaha!, vi kunde ju inte göra någonting. Vi ville ju inte ta väck några. Jag hade visserligen kläckmaskin i källaren, men jag ville inte att vi skulle ta dom ändå. Jag sa att vi får se hur det slutar.

Och ni ska få höra något riktigt konstigt. Vi är där uppe när hon ligger, den ena ligger nedanför och kallar och kallar, och kallar och kallar. Så sa jag till Bengt: Du, nu ska du få se, nu är där kläckt ällingar. Och, rätt som det är så är där en älling ute på den här landnings-brädan, in igen, och så rätt som det är så ut igen. Så sa jag: Du, nu måste vi göra så att det inte händer nånting. Hon låg därute och kacklade till dom som började hoppa ner. Där var *tolv* stycken! Som brakade ner. Hon hade tolv stycken! som hade kläckts av dom äggen. Och sen simma hon därifrån. Efter en stund så dyker det upp en annan hona och flyger in och lägger sig. Så sa jag till Bengt: Vad händer här? Vad händer här nu? Är hon dum i huvudet, eller vad är det med henne, ser ju vad som har hänt där inne, där är fullt med äggskal och en massa bröde. Det gick bara ett par tre dagar, så kommer hon ut med fem ällingar, så hade det kläckts fem ällingar till, resten som låg där var sura. Och där var tjugofyra ägg! Det är inte klokt alltså! Där är ingen mänska som tror att det kan existera.

Nu har vi dessa bona, dom var ju inte bredare än så här kan man väl säga. Så du förstår dom kunde ju inte välla ut äggen på alla håll heller. Så värpte dom, så måste dom ju lägga dom så att dom låg ovanpå varandra. Och jag hade ju satt en spärrslå inne i bona så att äggen inte skulle kunna rulla ut när dom låg, för när dom reser sig upp och går ut så kan dom välta ägget före sig ut. Men där hade jag gjort en bräda som stopp. Den fick dom krypa över när dom gick ner i redet. Och det var ju effektivt till tusen. Där var inga som fördärvade äggen. Det var något konstigt det här. Att där var två stycken som höll på där. Och jag är säker på att dom hjälpte varandra och ruva!

ÅP: Styvmammor?

GI: När den ene inte låg där så låg den andre där [...skratt...]. Vi kunde ju se när vi satt där att då låg den ena där nere, så flög hon upp, så kikar hon in i hålet. Det gör dom, dom bockar sig ner och tittar. Hon drog huvudet till sig kvickt. Då väsnades det hos den andre där inne. Då var hon kvick till att hoppa därifrån igen, då ville hon inte vara där. Då sa jag, nu ligger den andra där inne. Och det redet, det bevakade vi alldeles otroligt noga. Vi skulle ju ha reda på hur detta gick. Det var inte klokt, tycker jag. Alltså går ut först med tolv ällingar och sen går upp och kläcker ut, ett par dagar efter kommer ut med fem stycken till!

Och sen hade jag en rolig grej till däruppe. Och det var en av de flottarna som jag hade på vattnet, innan jag fick väck dom. Jag hade fått fina lådor, ammunitionslådor från flyget i Ljungbyhed. Dom var rätt rejäla, rätt stora och fina, inga tjocka bräder i dem, fina grejer att jobba med. Så ställde jag den och skruvade fast den på flotten. Sen hade jag en ingång där på den sidan och en ingång på andra sidan. *Där inne* gick in en anka och la sig på ägg. *Och här* går in en knipa och lägger sig på ägg. Där låg en knipa och en anka i samma låda! Det är nåt att berätta! Jag säger det, det skulle ha varit roligt om Bengt hade levt nu, och fått hört detta.

ÅP: Integration kallas det...

GI: Ja. Sätter man sig in i det så. Man kan inte drömma om vad som händer i fågelvärlden och jag undrar om man sitter och kikar på nära håll. Det som vi satt och snackade, det som jag sa till Jan Danielsson. Så sa han, det här med måsar och så här... Hur kan du påstå det? sa han. Du, jag ska säga dig nånting, sa jag till Jan. Jag har ju sett ditt schema i både tidningar och radio, sa jag. Du är ute och går bland folk, och snackar och är på föredrag och sånt. Jag sitter i fyra timmar på en plats och glör, men det gör inte du. Nej, det gjorde han inte, det fick han ju erkänna. Det är därför jag ser så möd [mycket], sa jag. [.skratt.] Vi hade några väldiga dispyter, kan ni tro. Vi var inte riktigt goda vänner efter första dan, för han misstrodde mig.

ÅP: Vi får väl tacka för det här! Och vi ber att få återkomma.
Det här är ju så fascinerande så det finns ju inget slut på det.

Flott insats!

2013-04-12 (PGB)

Idag placerades två "häckningsflottar" ut i Södra Ålasjön i Skanör. Det handlar om plattformar i trä, båda med måtten 1 x 2 meter, som monterats på flytblock. De är täckta med sand, grus och spridd, lågvuxen strandvegetation, allt för att efterlikna det underlag som småtärnan, projektets viktigaste målart, föredrar att placera sin enkla bogrop i. Häckningsflottarna, som via kedjor är förtöjda i botten med plintar, är placerade på rad efter varandra för att i möjligaste mån påminna om en långsträckt sandrevel.

Bakgrunden är att man på flera platser såväl i Sverige som utomlands med stor framgång har placerat ut flytande häckningsplattformar för bl.a. tärnor. Som ett led i det lokala fågelskyddsarbetet beslutade ledningen för Falsterbo Bird Show att en del av insamlade medel skulle användas till att bygga och placera ut häckningsflottar för bl.a. småtärnor i Flommenreservatet på Falsterbonäset.

Dagens insats skall ses som ett första steg i en större satsning på lokalt fågelskydd.

Från hemsida för Skånes Ornitologiska förening (www.skof.se)

Bandad Intervju med Göte Isaksson : 22 april 2013 : (eftersnack)

BP: Vilken damm är det vi pratar om?

GI: Om du kör förbi Krister Selanders [Spjutserödsgården] och sedan kör till vänster och sen bara rakt fram så långt du kan komma, bara fortsätta rakt fram. Då kommer du upp till en vändplats. Där har du ett grane [granskog] som är hundra meter att gå igenom. Sen till vänster, ligger sjön ner efter ytterligare ett grane som är ungefär 150 meter kanske. Där nere ligger den store dammen

BP: Är det där det är en ö i mitten? Där är några små ”hus” också, till fåglarna?

GI: Ja! Jag skulle ha kört upp och plockat bort dem, men det har inte blivit gjort, dom är så gamla nu så dom är fördärvade.

ÅP: Nu fick jag en rapport idag, och det var Pia Steffert som varit där uppe och gått, förmodligen vid dom dammarna. Vad såg hon där?! En ejderhane [guding]!

GI: Det kunde hända att där kom upp nån sån, för många år sen, såg jag däruppe, dom var vinddrivna, dom låg där i två dagar, sen flög dom igen. Så dom var trötta. Vem som helst kan bli trött...

BP: Lång väg att flyga?

GI: Jamenvisst! Jag minns när jag var ute till sjöss, mitt ute i Östersjön kom en kråka och landade på masten, på bommen däruppe, där satt hon och vilade sig. Vart hon skulle hän begriper jag inte, vad hon hade mitt ute i Östersjön att göra fattar jag inte. Detta var mitt ute i sjön, vi kunde inte se land, då kom den och satte sig, där satt den och vilade. Hon var inte rädd, där sprang vi på däck, vi jobbade ju.

GI: Det som var mest konstigt var att det handlade om gudingar [ejderhannar], aldrig en hona jag såg, som låg och vilade. Det kunde komma en sådan och landa där uppe, han bara simmade undan när man gick ut på sjön, jag gick alltid ut för att fodra på ön, och då simmade han bara undan. Två dagar, sen stack han, då var han nog utvilad.

ÅP: Ska dom från Nordsjön ut till Östersjön?

GI: Ja, där kommer väldiga flockar ibland. På kvällarna, man går ut och ser mot himlen, när det är ljust, stjärnklart. Och man hör vilket vysslande i luften det är, då är det inga småflockar som kommer. Där är bland annat vitkindade gäss. Och högt! Ja, dom går ju så högt så det är bara inte sant. Roligt att titta på. Men, jag har fördärvat min hörsel, så jag hör ju inte en fågel nu, som är finnåbbad, utan det är grova grejer. Jag hör en kråka, jag hör gäss, och jag hör tranor, även rördrom och sånt hör jag. Men jag hör inte småfåglar. Det är därför det inte är roligt att vandra med er när ni är ute, för jag kan inte hävda mig alls, eller säga nånting. Hör jag en fågel så är det i regel en kråka ”...o de ved ju var och en va de är för en ful, ju...”.

Måste få visa, har fått en fin bok, med alla fågelläten i. Man tar en sida, den sidan man har fågeln på, slår upp sidan, trycker på knappen. Det får jag lyssna på ibland, jag lyssnar ofta på den. Jag tyckte himla bra om den, jag hade ju nästan glömt en del fåglar, hur lättet var på dom.

Utläggning, diskussion och information kring fina boken för att lyssna på svenska fåglar:

*Fågelsång är unik bok - med sin ljudmodul där man får höra bokens alla fåglar sjunga är detta en upplevelse för hela familjen. Denna kompaktutgåva är särskilt lämpad för att ta med sig ut i trädgården, till sommarstugan eller i båten. Boken har utökats med spridningskartor som visar fåglarnas häckning i Sverige och ljudspelaren har kompletterats med ett uttag på sidan för hörlurar. **Fågelsång** skildrar alltså våra vanligaste, vackraste eller mest karaktäristiska fåglar i fantastiska färgbilder. Ljudmodulen gör det möjligt att höra fågeln samtidigt som man läser om den och ser på bilderna. Det ger läsaren en fascinerande fågelupplevelse. I boken skildras de fåglar vi möter i trädgården, vid kusten, i skogen och i fjällen. De innehållsrika och personliga texterna är skrivna av ornitologen och författaren Jan Pedersen och de karaktäristiska ljuden är inspelade av Lars Svensson, en av Sveriges främsta ornitologer.*

GI: Det är så egendomligt, jag har varit ute nu flera dagar och sprungit och glott. Först och främst har vi alltid en sädesärta som kommer hit. Icke en sädesärta vi har sett på gräset därute än, och jag har inte sett en stare. Sven säger att dom är komna däruppe, dom håller på att bygga, säger han. En konstig grej med, nere på vången, nedanför Svenska, där gick en kraftledning med stolpar förr. Nu har dom lagt om kabeln, kraftverket, och tagit ner stolparna och trådarna där nere. Där satt ju alltid fullt med starar och svalor. Var ska dom ta vägen nu? ”... dom har ju ingenstans o seda...”

GI: Jag ska säga en sak, dom här gässen dom var viktigare än någonting annat. Dom var viktigare än man själv, var man dålig körde man upp där ändå. Jo, så satte jag upp rätt mycket med fågelbon [holkar] däruppe vid ön, för småfåglar. Det var nämligen så, jag hade slätt ner ett par stolpar, på var sida med en bräda, som vi hade som ett kaffebord, Bengt och jag. Så satt vi där på varsin sida den här lilla brädan, vi kunde sitta där timmavis o tjabba bara, ”..bara sitter och snackar fula o sånt..”

GI: Ja, så satt vi där uppe, så kom där en nötväcka. Jaha! Hon tänkte nog, va konstiga individer där sitter, dom sa ingenting, bara titta på henne och varandra. Vi var tvungna att sitta stilla och se vad hon gjorde. Hon liksom kollade upp vad det var för något konstigt där satt, hon satt i en av björkarna, en rätt torr björk, och tittade. Så sa jag till Bengt, du ser hon sitter stilla och undrar vad vi är för några, och det gjorde hon nog med. Där var något som inte stämde. Och så sa jag till Bengt: är här en nötväcka som går hit här, så ska du se att den är här på mataplatsen för att få mat. Så satte jag upp tre stycken holkar, och så satte jag upp en med en bräda, ingång bräda. Så där var någonting att bygga på, för det visste jag att det ville dom göra, om de ville bygga. Jag gjorde lite grann större hål. Hon tog den direkt och byggde. Jag hade *en* sån i ena änden på ön, och i andra änden var ett par blåmesar, och i andra änden var det talgoxar. Och ön är inte längre än härifrån [kaffebordet] och till foderplatsen där ute. Det tyckte vi själva att det var konstigt att dom kunde komma överens därinne, dom brukar inte vara så glada att bygga nära varandra. Hur det är så har de ett litet revir.

GI: Nere vid Svenska satte jag upp, bakom Segers, där har Sven en ekedunge som är rätt stor, rätt så orörd. Så fick jag för mig att jag skulle sätta bo där nere, så jag körde ner där och satte en tjugo stycken, i dom träna. Där var mycket bo, och sen skulle jag gå kring och kolla vad där var. Vad jag blev förvånad över det året, det är nog en tio år sen i alla fall. I den dungen där var *sju* stycken av dom bona som var bebodda med svartvit flugsnappare. Det förvånade mig oerhört, dom är så avundsjuka på varandra, så förtrödna, så där är inte någon som får var i närheten ju. Här rensar dom ju holkarna, t o m om där är talgoxar som ligger på ägg. Är det så att dom vill ha holken, så håller dom på att förstöra den [Frun faller in: *men så kommer hon och så vill hon inte ha den...*]. Så hade hanen byggt i flera stycken, med löv, dom bygger med löv. Jaa, det är så roligt så det är inte klokt... [Frun: *i år har dom extra fint i bona. Dom har fått alpacka-ull..*] Här uppe i skogen har vi gjort en slinga, vi går på den vägen, ungefär upp till Hönsholma, där är fem kilometer att gå, ifrån säteriets mark, och över till Stockholmarens, översta delen på Stockholmaremarken. Gränsen mellan där, det är ett litet-litet gammalt hygge med lite björk, tre-fyra tunnland stort ungefär, aldrig gjort nånting vid, säteriet. Så vi går genom det, så kommer vi ut till ett litet-litet järe, inte mer än 60-70 cm högt. Och, sen börjar Stockholma-skogen, det är bokskog där. Här har jag satt en holk och så har vi gjort en plats däruppe som vi brukar sitta och dricka kaffe vid, när vi går vår runda. Kaffe har vi med var gång. Så kan vi sitta och titta när fåglarna bygger, det är väldigt intressant. Där står en gran, som är avbruten för säkert femton år sedan. Men, stammen brast när det blåste så, för en tio år sen i mars-april. Stormen Per var det som gjorde det, den brast ungefär en sju meter upp. Och det kom ju vatten i den, och det murknade ganska snabbt. Så kom frun hem, när hon varit och gått själv en runda, så sa hon du får följa med upp och titta vid det här trädet, precis där hon satt. Hon blev anfallen när hon kom upp där, av oljud. Då hade större hackspett byggt, hackat hål i den, krupit in och lagt en kull ungar. Det visste inte vi ju, vi hade inte hört nånting innan, men rätt som det var när ungarna kläcktes, så satt dom i hålet och började skrika. Dom kan skrika något oerhört hemskt, det är inte klokt som dom skriker. Och sen blev ju den andre irriterad med, när vi skulle sitta och dricka kaffe, vilket liv det var! Men, hon fick ut en hel kull ungar i det trädet!

GI: Har gått så långt att man har holk med sig var gång man gått upp, så från Stockholmasidan däruppe, ända ner till mittemot här, har vi satt och hängt holkar lite här och där. Den slingan som vi går kan vi kontrollera, hela vägen, se vad där bor i dem o så. Det är roligt att bara gå rundan och titta. Det är skoj, man ser hur de bygger.

GI: Sen en konstig grej till. Titta på talgoxen. Du kan gå hela vintern däruppe i skogen. Du ser inte *en* talgoxe däruppe, dom är *inte* i skogen på vintern, dom är vid bebyggelse. Dom kommer inte förrän det är tid att så smått börja bygga igen, då ser man dem. Häromdan när vi satt och drack kaffe då var där två runt ikring och började morra och ha sig bara för att dom tyckte vi satt för nära antagligen. Jo, då var de komna. Så har jag bollar med mig upp, såna där talgbollar. Så hänger jag en sån talgbolle däruppe så dom kan äta sig mätta. Och nu har jag varit däruppe och hängt ull, alpacka-ull. Nu har dom så dom kan börja bygga, nu ligger dom i alpacka-to där uppe när dom ska börja värpa, det är kul att göra det. Vi köpte alpockaull i Torup nyligen nu när det var torparmarknad där, med visning av alpockor från Hultet.

GI: Jag har kort där jag sitter och ror, och Bengt sitter i aktern, fullt med ankor på sätet vid sidan om honom, dom ska ju ha mat på ön. Vildankor alltså, dom for upp i båten, gick på botten, medan jag satt och rodde, rätt som det var fanns dom på sätet hos Bengt Jag menar, hur tam en vildand kunde vara så skulle dom ju inte ha gjort så i vanliga fall. Men, dom gjorde det. Det hade vi roligt åt när vi skulle ro in på ön och Bengt han satt där, och dom flög upp och satte sig på sätet i båten, så fick dom inte plats, och ramlade ner på botten, så fick dom gå på botten tills vi kom in till ön. Milde tid vilken cirkus vi höll däruppe.

GI: Lustigt uppe vid ön, när vi satt däruppe. Vi kunde sitta i utsiktstornet en tidig morgon, rätt som det var kom där en räv, på motsatta sidan och gick ut i vattnet. Du skulle sett! Alla ankorna som var i närheten och såg det, dom skulle bort där, och dom skrek, och där var sånt liv. Det kan vara ungefär sånt liv som när till exempel en kråka sitter och får syn på en ormvråk eller nånting i en buske nånstans och lurar. Då är där en bunke kråkor ska anfalla. Och ankorna var på precis lagom avstånd från räven. Hela tiden. Men! Du skulle sett, han gick ut så han hade vatten upp till magen, sen gick han inte längre. Men han kunde stå där länge, han stod väl antagligen och slickade sig om munnen. Du kan tro att ankan gick nära honom, vilket liv de höll, bara *det* var roligt. [*Vått!*, sa räven, om änderna som sam så nära...]

2013-04-22

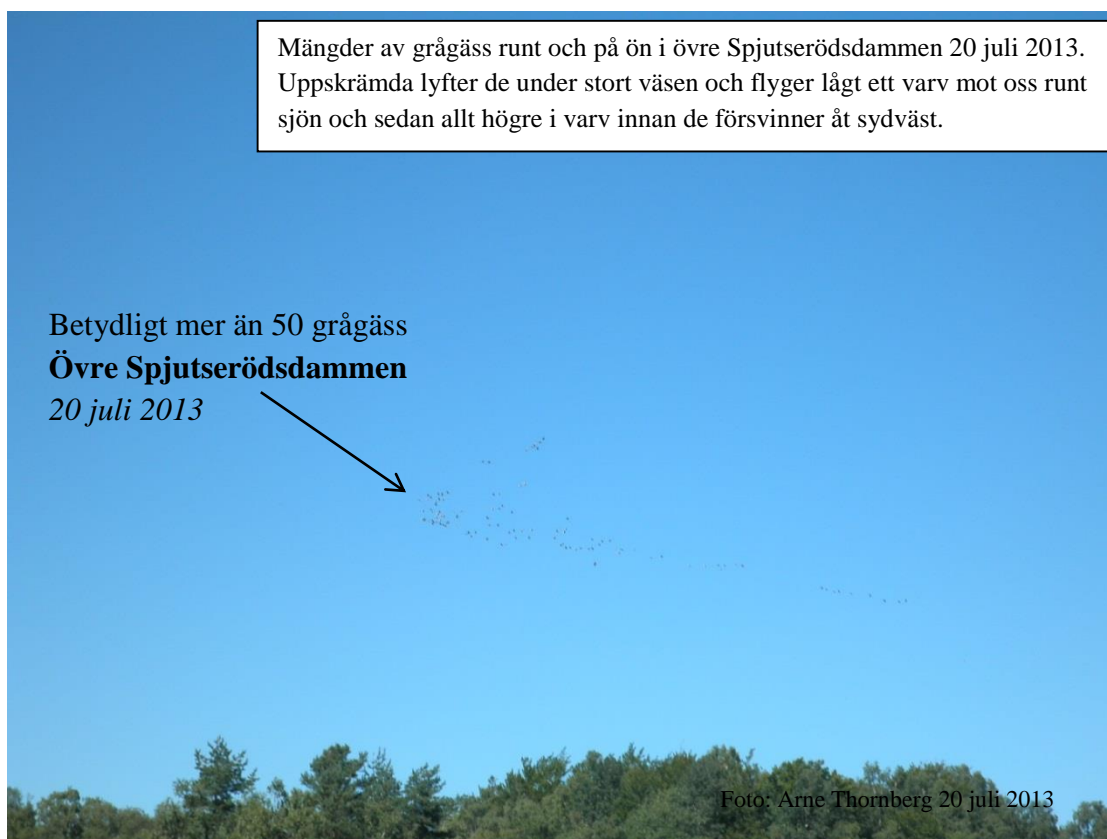

Göte Isaksson, 22 april 2013 Foto: Bo Persson, Perstorp

Foto: Arne Thornberg 20 juli 2013

Ledargäsen tyckte kackla: "Vi är här för att minnas vår anmoder "Gåååusen" och fåglarnas skyddshelgon Fransiscus – förlåt, fåglarnas gode gynnare Göte Isaksson!"

Mängder av grågäss runt och på ön i övre Spjutserödsdammen 20 juli 2013. Uppskrämda lyfter de under stort väsen och flyger lågt ett varv mot oss runt sjön och sedan allt högre i varv innan de försvinner åt sydväst.

Betydligt mer än 50 grågäss
Övre Spjutserödsdammen
 20 juli 2013

Foto: Arne Thornberg 20 juli 2013